

Blai Bonet, més de mil pàgines de magma poètic

Miquel Àngel Llauger entrevista Nicolau Dols i

Gabriel de la Santíssima Trinitat Sampol / Núvol

Acaba d'aparèixer, publicada per Edicions de 1984, la Poesia Completa de Blai Bonet, que els bons lectors de versos del país fa temps que esperaven. És un sol volum de més de mil pàgines, que ha portat un any de feina als responsables de l'edició, els lletraferits Nicolau Dols i Gabriel de la Santíssima Trinitat Sampol. En parlam amb tots dos.

Per què hem hagut d'esperar tant, a tenir la poesia completa de Blai Bonet?

N.D. Jo el que sé és que a finals de juliol de 2013 vaig rebre una trucada de Josep Cots, d'Edicions de 1984, que m'oferia fer-me càrrec d'aquesta edició. Després de convèncer en Biel de fer-la junts, vaig acceptar. I a mitjan juny de 2014, és a dir, poc abans d'un any més tard, vàrem lliurar la primera versió de la feina. El que jo sé és això, del que havia passat abans no en sé gaire cosa. Sí que hauríem de deixar constància que Carles Rebassa, que està fent feina en l'obra de Blai Bonet i que en un moment anterior havia tingut l'encàrrec d'editar-ne la poesia, ens ha ajudat molt per a la fixació dels Sonets, ja que l'original no es troba a hores d'ara i ell n'havia fet una fotocòpia.

GSTS. El canvi d'editorial responsable ha afavorit que el llibre finalment hagi sortit. Edicions 62 en tenia els drets i els varen deixar caducar, no sabem ben bé per què. Ja hi havia hagut converses amb institucions de les Illes, però la cosa no va quallar.

És molta feina, per haver-la feta en un any...

GSTS. És un volum que inclou els dotze reculls de poemes que Blai Bonet va publicar en vida, dos volums pòstums (Sonets i Albons de Virgili, albons de Biel March), un apartat de versions inèdites de poemes publicats en llibre, un apartat de poesies esparses i inèdites i un d'aparat crític de variants. En total, més de 1.300 pàgines.

Ja hi havíeu fet feina, en l'obra de Blai Bonet. L'havíeu traduïda al castellà, també conjuntament.

GSTS. Sí, una àmplia antologia que va publicar l'editorial Calembur. Som especialistes en la gestió literària de textos difícils [riu]: també hem traduït conjuntament el *Llibre del desassossec* de Pessoa!

Efectivament, traduir a una altra llengua un autor de l'exuberància lèxica de Blai Bonet no deu ser fàcil. Per curiositat, i per anar al seu poema més famós, com es tradueixen termes com banyarriquer o escanya-rossins?

GSTS. Bé, un banyarriquer és un coleòpter que en castellà és un algavaro. Amb els escanya-rossins, primer vàrem haver d'aclarir què eren. És una planta umbel·lífera, i va resultar, una vegada esbrinat el nom científic, que en castellà havien de ser ameos, que resulta una paraula molt malsonant per al context de "Déu company". Així que vàrem optar per biznaga, l'equivalent de fonollassa, que és de la mateixa família.

Amb aquesta poesia completa posau a disposició del lector un corpus que, en molt bona part, era molt difícil de trobar avui en dia.

GSTS. Molt difícil o impossible. Els primers reculls publicats, reunits en el volum *El color*, es poden trobar amb més o menys facilitat a la reedició que en va fer el Consell de Mallorca el 2007. Però amb la resta crec que és difícil, i en alguns casos molt difícil, com és el cas dels reculls que li va publicar Damià Huguet a la seva editorial Guaret, *El poder i la verdor* i *El teatre del gran verd*. I hi ha llibres com *Els fets*, *Cant de l'arc* i *Has vist, algun cop*, *Jordi Bonet*, *Ca N'Amat a l'ombra*, que segurament no es poden trobar.

I després hi ha els inèdits.

GSTS. Sí, entre els inèdits que posam en l'apartat de "Poesies inèdites i esparses" hi ha els poemes inicials, fets en la línia de l'Escola Mallorquina. Se'n coneixien alguns, no tots, i els hem pogut localitzar a l'arxiu de Bernat Vidal i Tomàs, poeta i apotecari de Santanyí, uns anys major que Blai Bonet, a qui aquest mostrava aquestes primeres provatures.

ND. Hi ha una cosa que s'observa molt bé, que és el gran salt de qualitat literària que hi ha entre aquests poemes de joventut, d'inicis de la dècada dels 40, i els primers poemes que ja va publicar. Crec que és un salt que Blai Bonet pot fer gràcies a Bernat Vidal i Tomàs, que li dóna a conèixer els poetes castellans del 27 i li suggereix un canvi de direcció. A Vidal i Tomàs se li ha de reconèixer un important paper de catalitzador de nous corrents literaris, en la poesia de la primera postguerra.

I no vàreu dubtar de la conveniència de publicar uns "pecats de joventut"?

GSTS. No, gens. És un volum que té la voluntat de recollir tota la poesia coneguda de Blai Bonet. És interessant veure l'evolució de què parlava abans i veure com renova els mateixos motius.

També recull versions de poemes que difereixen de la versió tal com va aparèixer a la versió publicada.

GSTS. Sí, i de vegades és molt interessant veure com es fa fonedissa la frontera entre les dues versions d'un mateix poema i els dos poemes diferents. Hi ha un cas tan curiós com el del poema "A quinze anys, Richard Bush llegeix Baudelaire", que més endavant apareix reescrit i amb un protagonista diferent: "A dinou anys, en Miquel Àngel Riera llegeix Baudelaire", i

finalment apareix publicat com a “Flors”, dedicat a Alexandre, que no és altre que Àlex Susanna.

ND De vegades fa la impressió que l’obra de Blai Bonet és un gran magma d’on van sortint diferents versions a partir d’un material inicial, on van apareixent poemes publicats en un recull i que són modificats i passen a un altre, etc.

La “nota dels editors” ja és prou indicativa de totes les dificultats que heu tingut pel que fa a fixar un criteri per al text.

N.D. És així, perquè en els poemes, tal com els va publicar Blai Bonet, hi ha moltes solucions divergents i moltes solucions que avui poden semblar poc ortodoxes. El nostre criteri ha estat el respecte escrupolós a l’original. La nostra voluntat no era fer un cànon de la poesia de Blai Bonet, sinó fixar tot el que hi havia, sense canonicar. Hem corregit les errades evidents, però no ens ha preocupat deixar solucions, per exemple de morfologia verbal, que no coincideixen en un poema i en un altre. Un dels motius que ens ha duit a fer-ho així és que ell era molt escrupolós. Antoni Vidal Ferrando ens ho va explicar, que no li agradava que li tocassin els poemes. Tanmateix, és evident que hem hagut d’esmenar lapsus, fer correccions gràfiques...

GSTS. En camps com els topònims i els antropònims la cosa es pot fer complicada. Per als topònims de vegades utilitza l’article salat i de vegades el literari, i així ho hem deixat. Pel que fa als antropònims, ens hem trobat amb coses tan curioses com un tal All Brow, que resultava ser Al Brown, un boxejador panameny. Això ho hem corregit, perquè és un lapsus d’en Blai. En canvi, “Cocó Xanel” ho deixam així, perquè sembla evident que hi ha una voluntat de joc en la catalanització del llinatge.

Ara, aniria bé una mica de valoració literària, per part de dos editors que són també bons lectors de poesia. No és un poeta desigual, Blai Bonet? No és un poeta que, després d’haver publicat llibres com *Entre el coral i l’espiga*, *Cant espiritual* i *L’Evangeli segons un de tants*, ja no va estar a la mateixa alçada?

GSTS. No ho veig exactament així. Aquest primer Blai Bonet és, efectivament, un gran poeta, i a mi m’atreu molt més que el de Jordi Bonet... o els llibres que va publicar a Guaret, que tanmateix hem de reconèixer que el treball que hi hem fet ens ha ajudat a apreciar, sobretot *Teatre del gran verd*. Més endavant, llibres com *Cant de l’arc* o el darrer Blai Bonet, el *d’El jove* i *Nova York*, també m’interessen molt

És el gran poeta mallorquí del s. XX, almenys dels posteriors a Rosselló-Pòrcel?

ND. És el que, en conjunt, té una obra extensa de més qualitat. A mi m’agradaria destacar una cosa, que hem après treballant amb una producció poètica que abasta 50 anys. I és que és un conjunt que posa en dubte el concepte d’espontaneïtat. Blai Bonet treballa molt els seus materials, torna una vegada i una altra a determinats textos que reescriu. L’hem de valorar com un poeta artesà, que treballa i treballa per aconseguir el millor efecte literari. No hi ha

espontaneïtat, no hi ha espontaneïtat en el sentit naïf del terme. Hi ha una sensació de frescor aconseguida a força de tècnica. Això em sembla important i extraordinàriament bo. “Extraordinàriament” sobretot a l’actualitat, en què l’ego dels autors novells sol guanyar la batalla. Són coses que es poden apreciar amb l’aparat crític d’aquest volum.

Una darrera cosa. En relativament pocs anys, s’han publicat edicions fiables de les poesies completes de Costa i Llobera, Joan Alcover, Josep Maria Llompart, Miquel Àngel Riera, Miquel Dolç, Bartomeu Fiol i Andreu Vidal, i potser me’n deixi. Qui toca, ara?

GSTS. Crec que toca que surtin Jaume Vidal Alcover i Llorenç Moyà i Gilabert de la Portella. També requeriran feina, perquè també hi ha molt de material inèdit.

ND: Jo n’afegiria un altre: Jaume Pomar, un poeta que espera el reconeixement que mereix.